

Saklige råd uten skråsikkerhet om SARS

«Oj, dette blir stort» var Preben Aavitslands første tanke da telefonen ringte lørdag 15. mars. En person i Hongkong var erklært død av en ukjent, smittsom luftveissykdom og Verdens helseorganisasjon var i full beredskap.

Telefonen kom fordi Preben Aavitsland er leder for Avdeling for infeksjonsovervåking ved Nasjonalt folkehelseinstitutt. Instituttet har nasjonalt ansvar for å koordinere smittevernet når det oppstår epidemier som for eksempel SARS.

Full åpenhet om fakta

Aavitsland kalte umiddelbart fagfolk og informasjonsansvarlige inn til strategimøte samme kveld. Ut fra det han kunne formidle om det nydøpte Severe Acute Respiratory Syndrome (SARS), skjønte alle at pressen og publikum snart ville være på tråden. De la raskt opp en strategi for hvordan de skulle møte det enorme informasjonsbehovet.

Helsepersonellet stod øverst på listen: – Vi valgte AMK-sentralene som kanal for å nå helsepersonell den lørdagen, fordi sentralene har en bred kontaktflate, forteller Aavitsland som nå har fått tittelen beredskapsdirektør.

På møtet var man blitt enige om at bare han og kollega Bjørn Iversen skulle være kontaktpersoner for pressen. Strategien deres var full åpenhet om alle fakta om SARS, dog med en viss ydmykhet; ingen visste hva morgendagen ville bringe av ny kunnskap. Samme kveld hadde beredskapsdirektøren sitt første intervju med VG.

Parallelt med informasjonen til helsepersonell ble det opprettet en publikumstelefon som var operativ fra mandag 17. mars. En døgnåpen vakttelefon for leger kom også snart på plass.

Vitenskap på nett

Da AIDS-epidemien ble kjent midt på 1980-tallet var Internett et ukjent medium og informasjonsmulighetene var begrenset. – I dag skjønner vi ikke hvordan vi skulle klart oss uten, sier informasjonsdirektør Gunhild Wøien.

I løpet av få dager etter 15. mars opprettet Folkehelseinstituttet en egen temaside om SARS på Internett. Den oppdateres hver dag med pålitelig informasjon og vitenskapelig materiell om sykdommen (www.fhi.no). I løpet av de første ukene var det mer enn 70 000 besøkende på sidene, det kom inn opptil 200 telefonhenvendelser hver dag og 20–30 e-postmeldinger med spørsmål.

– Dessverre kan vi ikke gå ut fra at legene bruker nettet som sin viktigste informasjonskanal om SARS, sier Aavitsland. Han har hatt flere telefoner fra enkeltleger og legevakter som ikke er klar over at all autorisert informasjon er å finne der. Mange har heller ikke tilgang til Internett i jobben, noe beredskapsdirektøren beklager sterkt.

Råd om SARS

- Siste nytt, statistikk, vitenskap, folkeopplysning på www.fhi.no
- Publikumstelefon 22 04 22 00 (kl 14–15)
- Smittevernsvakt for leger 22 04 23 48

I løpet av noen uker var mer enn 20 nye, vitenskapelige artikler om SARS tilgjengelig på Internett, og den første elektroniske boken kom ut tidlig i mai fra et tysk forlag. Takket være Internett-mulighetene bidrar Folkehelseinstituttet helt i front internasjonalt og samarbeider med forskningsmiljøer over hele verden om å skaffe frem kunnskap om SARS-viruset.

Sykehuslegene må bidra

Folkehelseinstituttet og Sosial- og helsedirektoratet markerte at de hadde den nasjonale styringen fra det øyeblikk alarmen gikk.

Aavitsland setter pris på at instituttet har faglig autoritet og at legene stoler på dem, men han har en advarsel: – Vi ser en tendens til at universitetsmiljøene regner med at Folkehelseinstituttet også skal frembringe kunnskap om hvordan SARS skal behandles, sier Aavitsland. – Men det er ikke instituttets primære oppgave. SARS er en klinisk sykdom som krever klinisk innsikt i behandlingsprosedyrer. Sykehuslegene må selv oppdatere seg via våre nettstedet og andre kilder om det siste innen behandling av sykdommen, sier Aavitsland.

– Finnes det paralleller i folks reaksjoner nå og da AIDS ble kjent?

– Ja. Vi har en opplevelse av kriseberedskap blant folk. Mange er redde for smitte og krever at myndighetene må gjøre noe. Jo mindre de vet, jo mer går de på for å få oss til å gjøre noe. Mange mener at vi ikke er strenge nok, sier Wøien. Hun sier at frykten skinner igjennom når folk ringer. – Mange er opptatt av at vi må sette reisende i karantene, de er engstelige for den asiatiske frukthandleren på hjørnet og for folk som har vært ute og reist. Hun sier at det er en utfordring å finne balansen mellom å skremme og å gi sikker informasjon uten skråsikkerhet.

Reisende som kommer til landet er en viktig målgruppe for informasjon. På Gardermoen vil de i sommer bli møtt av oransje plakater med basisinformasjon om SARS. Foldere med informasjon på fire språk skal legges ut på flyplassene, i hotellene og på andre møteplasser for reisende.

AIDS, legionella, trusler om bioterror, SARS og hepatitt C – hva blir det neste? Informasjonsdirektør Gunhild Wøien og beredskapsdirektør Preben Aavitsland ved Nasjonalt folkehelseinstitutt har informasjonsstrategien klar. Foto N. Husom

Nina Husom

nina.husom@legeforeningen.no
Tidsskriftet